

Моделювання та оцінка уніфікованих критеріїв експертного оцінювання коштовностей

Т. М. Артюх – кандидат технічних наук, доцент
Київський національний торговельно-економічний університет

Коштовностями можуть бути будь-які предмети, про які відомо що вони є пам'ятками історії і науки, виконують виховну функцію у сфері етикету, є символами суспільного устрою та уявлень про добробут, формують моральні норми і естетичні смаки вони рефлексивно причетні до процесу нашого національного самоусвідомлення, релігії і громадянських обрядів, опредмечують найвищі стандарти побудування суспільства, алегорично свідчать про минуле і, навіть, передбачають майбутнє. Водночас, це звичайні і навіть прості у виготовленні речі, скульптури, живописні полотна, керамічні вироби, викопні рештки предметів минулих цивілізацій, колекції одягу та взуття, ювелірні прикраси, монети, предмети побуту тощо. Коштовності – це пам'ятки культури. Предмети, які не причетні до культурних традицій не можуть вважатися коштовними.

Враховуючи специфічні властивості коштовностей як товару, вони завжди були засобом отримання прибутку від продажу, міні, застави або експозиції.

В широкому розумінні цих слів, коштовними стають речі, що знаходяться в обігу, ті, які є товаром з відомою, повною і підтвердженою історією побутування і тоді, коли їх безпосередньо продають і купують або коли, отримують кошти від експонування, застави, страхування і так далі.

Коштовності, споживна цінність яких не встановлена, перестають існувати як такі і більше не народжують питання про те, чому вони цінні. Коштовності повинні функціонувати на ринку, виконуючи свою культурну функцію, в умовах повної відкритості на основі наявного світового досвіду.

При вільному обігу коштовностей основною для визначення їх споживної цінності є експертне оцінювання, [1,2] яке безпосередньо пов'язане з операціями купівлі-продажу, страхуванням, заставою тощо.

В Україні сьогодні не існує сталих традицій експертизи коштовностей ні в музеях, ні в антикварних магазинах, а також громадської спілки експертів коштовностей, що цілком пояснюється нашою історією. Коштовності, що продаються без експертного висновку з наявними ознаками історико-культурної значущості, поступово втрачають історію їх побутування і стають звичайним антикварним товаром, що веде до їх морального знищення. Але сьогодні ситуація в країні змінюється на краще.

Згідно з постановою Верховної Ради України за №140-IV від 12 вересня 2002 року “Про інформацію Кабінету Міністрів України про здійснення державної політики щодо виконання законів України “Про охорону культурної спадщини” Міністерство культури і мистецтв України розробило план заходів, що стосується питань збереження культурної спадщини. Одним з важливіших питань, збереження культурних цінностей, яке контролюється Державою і знайшло відображення в даному документі є здійснення їх експертиз та визначення оціночної вартості, причому у першу чергу, виробів з дорогоцінних металів та коштовного каміння.

Отже, вирішення державної проблеми схоронності предметів, що мають історико-культурну значущість є вкрай актуальною і передбачає створення комплексної системи заходів, які обумовлюють необхідність термінового реформування експертної діяльності, відновлення її ефективності, створення методологічних та праксеологічних основ щодо їх оцінювання.

Коштовності вважаються унікальним та специфічним товаром, який наочно містить інформацію про культуру та історію народів світової цивілізації і виконує важливу виховну та навчальну функцію, а також є джерелом естетичних цінностей, але критерії та норми цього явища в існуючій практиці експертного оцінювання, форми звітів досить

розпливчасті і, можливо, не цілком узгоджуються з соціокультурною природою цього явища, наслідком цього є відсутність розробленої процедурної сторони цього питання.

Наші ідеалізовані уявлення про коштовності вимагають створення “ідеальних” систем категоріальних критеріїв для їх оцінювання.

Сукупність категоріальних критеріїв для опису коштовностей поділяється на три основні групи за соціо-культурним призначенням [3]:

- коштовності, які виконують роль авторського послання;
- коштовності, які виконують виховну роль від імені суспільства;
- коштовності, які виконують атрибутивну роль (супроводжують культурні обряди).

Отже, оцінювання коштовностей – це не тільки і не стільки прогнозування їх вартості, а й вмотивоване обрахування плати за право розпоряджатися ними. Причастя до ідеалів, опредмечених в коштовностях є справжньою причиною їх високої ринкової вартості.

Сучасна практика оціночної діяльності використовує два способи виявлення вартісної оцінки рівня споживної цінності предмета. Перший – це продаж за цінами які практикуються на ринку споріднених предметів. Другий – це прогнозування вартості на основі вивчення способу можливого використання предмета. Звідси витікає твердження про те, що існує лише два поняття про вартість: відповідно про “мінову”(фактичну) та “прогнозну” [4].

Для прогнозування вартості реальних предметів [5] і, зокрема, коштовностей використовують три загальні підходи : метод аналогії (порівнянь), метод економічного обґрунтування і метод збалансованого середнього. Усі вони передбачають врахування адитивного характеру збільшення прогнозної вартості пропорційно до базових витрат на виробництво і споживної цінності у зв’язку з наявними ознаками можливості використання у якості атрибутів соціокультурного змісту.

Але для перевірки правильності прогнозу необхідно: довести аналогію експертованого предмета, до предмета що був вже проданим (ідеалізувати

систему ринкового продажу), або верифікувати конкретний використаний експертом алгоритм економічного обрахування його вартості (ідеалізувати систему у якій працює експерт). У першому випадку замовник експертизи зацікавлений отримати пояснення щодо того, з яких складових утворюється остаточний показник вартості і принципово не може отримати такої інформації. У другому - замовнику цікаво, чому експерт використав саме такий метод прогнозування, адже існує безліч інших.

Сформульовані вище положення допомагають зрозуміти, що оцінювання коштовностей - це рух у двох напрямках і обидва вони не ідеальні. Перший пов'язаний з намаганнями знайти приклад продажу аналогічного предмету і проаналізувати причини застосування тих чи інших аргументів збільшення або зменшення фактичної вартості. Другий пов'язаний з намаганнями побудувати модель вартості яка б незаперечно відбивала базовий показник (собівартість виготовлення, вартість використаних матеріалів, залишкову вартість або інше і цілком зрозуміле пояснення щодо точки відліку подальших надбавок і знижок), на основі якого обраховують кінцеву прогнозу вартість з урахуванням можливих добре аргументованих надбавок і знижок. Справжній експерт у своїх розмірковуваннях повинен одночасно рухатися обома шляхами.

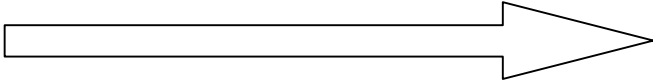
Тепер, коли основні ознаки ідеалізації роботи експерта товарознавця нам зрозумілі, проаналізуємо сутність експертного оцінювання коштовностей за розробленими нами уніфікованими критеріями (табл. 1.)

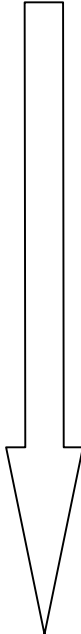
Для оцінювання пам'яток слід зазначити, що за законом відповідності прогнозованої вартості до кількості корисної інформації про пам'ятку, кожен рівень ранжування розглядається як окремий критерій (частина адитивної інформації) і, таким чином, формула для прогнозування вартості відбиває споживну цінність коштовностей, яка склалася у суспільстві і має такий вигляд:

$$C \equiv h 2^a$$

де: C – прогнозована вартість товару. h - коефіцієнт пропорційності (наприклад, 1/долар США), за допомогою якого ми приводимо у відповідність одиниці виміру вартості, a – коефіцієнт збільшення прогнозованої вартості. Кількість інформації вимірюють у бітах.

Таблиця 1. Фрагмент матриці “Критерії оцінки – асортиментні групи кошовностей”.

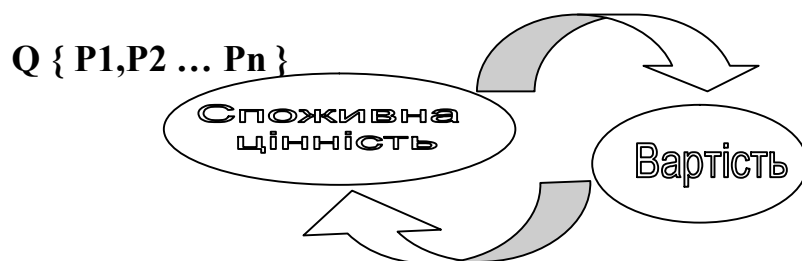
Асортиментні групи кошовностей

Критерії

Назви критеріїв Для оцінки кошовностей	Система ранжування критеріїв	Скульптура	Фрески	Живопис	Кераміка	••• продовження таблиці
1. Час створення	до 50 років	1	1	1	1	•••
	до 100 років	1	1	2	1	•••
	до 300 років	2	2	4	2	•••
	до 1000 років	4	4	8	4	•••
	до 2000 років	8	6	16	8	•••
	більше 2000 років	16	16	32	16	•••
2. Дотичність до видатних особистостей	Інформація відсутня	1	1	1	1	•••
	Місцевого значення	2	2	2	2	•••
	Національного значення	4	4	4	4	•••
	Світового значення	8	8	8	8	•••
3. Дотичність до історичних подій	Інформація відсутня	1	1	1	1	•••
	Події місцевого значення	2	2	2	2	•••
	Події національного значення	4	4	4	4	•••
	Події світового значення	8	8	8	8	•••
4. Рівень визнання автора	Інформація відсутня	1	1	1	1	•••
	Місцевого значення	2	2	2	2	•••
	Національного значення	4	4	4	4	•••
	Світового значення	8	8	8	8	•••
5. Дотичність до видатних виробників мануфактур і шкіл	Інформація відсутня	1	1	1	1	•••
	Місцевого значення	2	2	2	2	•••
	Національного значення	4	4	4	4	•••
	Світового значення	8	8	8	8	•••
••• продовження таблиці	•••	•••	•••	•••	•••	•••

Умовні позначення: стрілками показані напрями зменшення соціокультурної значимості окремих асортиментних груп кошовностей (по горизонталі) і інформаційної потужності і значущості

окремих критеріїв (по вертикалі), цифрами визначені коефіцієнти збільшення прогнозованої вартості коштовностей відносно базового показника згідно з вище наведеною формулою.

Рис 1. Співвідношення споживної цінності коштовностей та їх оціночної вартості.

Визначення споживної цінності обумовлює прогнозування вартості. Знаючи вартість очікуємо на відповідну споживну цінність. $Q \{ P_1, P_2 \dots P_n \}$ – споживна цінність, як функція від окремих параметрів та ознак розкривається лише через порівняння з ідеалом, як критерієм цінності. [1]

Ідеальні коштовності – це абстрактно уявні речі, які мають максимальні показники споживних властивостей і відповідно характеризуються максимальними значеннями показників окремих категоріальних критеріїв. За формулою представленою вище, коефіцієнт збільшення базової вартості розраховується шляхом перемноження значень конкретних показників категоріальних критеріїв. Отже, добуток від перемноження максимальних показників – це коефіцієнт збільшення вартості ідеальних коштовностей.

Визначимо максимально допустимий коефіцієнт збільшення вартості предметів які належать до конкретної асортиментної групи. Для обрахування кількості позитивної інформації у бітах, від отриманої цифри максимального коефіцієнту збільшення базової вартості повертаємо логарифм за основою 2. Звичайно, при цьому використовуються лише ефективні для даної асортиментної групи експертні критерії. Результати таких розрахунків для деяких груп товарів (коштовностей) представлені в табл. 2.

Так само, у разі потреби, можна оцінити і інформаційну потужність усіх експертних критеріїв, які використовуються для оцінювання коштовностей.

Таблиця 2. Максимальне інформаційне забезпечення “ідеалів” в окремих асортиментних групах товарів (у бітах).

Назва асортиментної групи	Інформ Забезп.	Назва асортиментної групи	Інформ Забезп.	Назва асортиментної групи	Інформ Забезп.
1. Кераміка	41	7. Живопис	38	13. Предмети побуту	28
2. Скульптура	41	8. Вишивки	38	14. Годинники	22
3. Геми	41	9. Мозаїки	35	15. Камені талісмани	17
4. Фрески	40	10. Зброя	34	16. Метеорити	15
5. Фарфор скло	40	11. Особисті прикраси	29	17. Зразки мінералів	8
6. Ікони	38	12. Колекції мінералів	29		

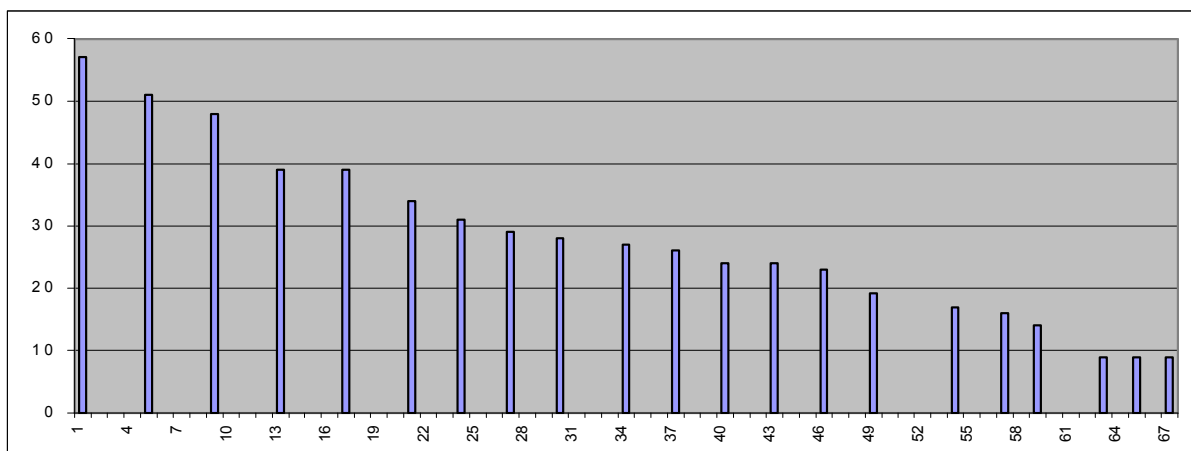
Однак, для цього треба розробити оптимальну і універсальну систему асортиментних груп коштовностей, що є досить складним завданням. Для тих асортиментних груп та визначень які ми використали, ці показники представлені в табл. 3 .

Таблиця 3. Ступінь універсальності деяких експертних критеріїв коштовностей. (інформаційна потужність критеріїв у бітах інформації.)

Назва експертного критерію	Інформ Потуж.	Назва експертного критерію	Інформ Потуж.	Назва експертного критерію	Інформ Потуж.
1. Час створення	53	8. Рівень популярності	26	15. Масштабність творчої ідеї.	16
2. Дотичність до видатних особистостей	48	9. Причетність до культурних традицій народів	24	16. Розміри	13
3. Дотичність до історичних подій	45	10. Рівень художньої майстерності	24	17. Наявність знаків та позначок.	13
4. Рівень визнання автора	36	11. Права розпорядництва	23	18. Особливі відзнаки	9
5. Дотичність до видатних виробників, мануфактур і шкіл	33	12. Наукова значимість	22	19. Цінність матеріалів	9
6. Дотичність до пам'яток історії	31	13. Наявність історії побутування	19	20. Комплектність	-
7. Типовість	29	14. Соціокультурна функція	18	21. Стан збереження	-

Доповнюючи описану вище матрицю “Критерії оцінки – асортиментні групи коштовностей” (табл. 1) іншими асортиментними групами коштовностей, наприклад, медалі, монети, архітектурні пам'ятки, фрагменти архітектурних пам'яток, взуття, транспортні засоби, столове приладдя, інтер'єрні прикраси, сувеніри та інше, ми лише адитивно збільшимо

інформаційну потужність критеріїв, але не співвідношення їх значущості між собою.

Рис. 2. Розподіл значень інформаційної потужності експертних критеріїв у бітах (вісь ординат), у порядку представленому в табл. 4 від найбільш інформативних до найменш інформативних (вісь абсцис).

Додаючи до матриці додаткові критерії – ми адитивно збільшуємо детальність опису, але відносно жодного конкретного предмета це не означає обов'язкового збільшення його культурної значущості, споживної цінності, прогностичної вартості.

Користуючись вище визначеними сентенціями, усі предмети, які входять до відповідних асортиментних груп, можна класифікувати на кілька порядків за складністю експертних робіт і соціокультурною значущістю. Так, виходячи з структури описаної вище матриці слід пропонувати таку прикладну і найбільш загальну товарознавчу класифікацію для оцінювання коштовностей (табл. 4).

Таблиця 4. Загальна товарознавча класифікація коштовностей за їх соціокультурною значущістю.

Рівень соціокультурної значущості пам'яток культури	Порядки соціокультурної значущості в асортиментних групах пам'яток культури	Показник інформаційного забезпечення пам'ятки у бітах
Перший (світового значення)	Перший порядок	Більше 32
	Другий порядок	16-32
	Третій порядок	8-16
Другий (національного значення)	Перший порядок	4-8
	Другий порядок	2-4
Третій (місцевого та родинного значення)	Перший порядок	2

Крім того, чим більш розмаїтим є критеріальне забезпечення коштовностей, тим значиміша їх соціокультурна роль і, відповідно, більша споживна цінність і прогнозована вартість. Чим більш інформативними і яскравими є уявлення про ідеальні коштовності, тим складніша їх експертиза, більше розмаїття необхідних експертних критеріїв і вища прогнозована вартість. Чим більше використовуються коштовності, тим більша їх споживна цінність і оціночна вартість.

Таким чином, різні асортиментні групи коштовностей (товарів) мають різну значущість у загальному універсумі культури окремого народу, оскільки різну значущість у цій культурі мають критерії-ознаки цих предметів і навпаки. Уніфікація експертного оцінювання у рамках певного культурного середовища дозволяє експерту вести протокол власного дослідження, предметно спілкуватися з колегами при укладанні експертних висновків у складі комісій, обґрунтовано призначати додаткові види експертизи в різних лабораторіях та створювати професійно-орієнтовані інформаційні бази і, нарешті, вирішити проблему раціонального кодування коштовностей.[6].

Усі асортиментні групи коштовностей повинні бути узгодженими за базовим показником вартості і саме ця остання вимога є запорукою правильного системно-обґрунтованого прогнозування їх вартості.

Базові показники вартості різних асортиментних груп товарів різні, і вимірюються у різних системах. Кераміка, фарфор, бронза, живопис, скульптура, ювелірні вироби та інше – це продукти праці людини і тому базові показники визначаються собівартістю виготовлення копії. Для метеоритів, зразків гірських порід і мінералів – більш прийнятною базовою вартістю є собівартість їх видобування. Для унікальних пам'яток історії і культури, архітектурних пам'яток і археологічних знахідок, формування базового показника вартості залежить від ряду інших факторів. [7]

Водночас, виходячи з того, що для усіх без винятку коштовностей має місце застосування одного й того ж переліку експертних критеріїв, дійдемо

висновку про те, що визначення товарознавчих груп є дійсно важливим, але не принциповим моментом. Наприклад, кімнатний годинник може розглядатися як інтер'єрна прикраса, прилад для виміру часу (хронометр) як мистецький витвір. Зброя інкрустована золотом та коштовним камінням – це водночас інтер'єрна прикраса, особиста прикраса, просто зброя, частина колекції і (або) витвір мистецтва. Те саме явище експертної полігностики є притаманним багатьом реальним речам. Висновок є таким: **побудування будь-якої товарознавчої класифікації є похідною від розуміння мети цієї роботи, а результат експертизи конкретної коштовності не залежить від того, до якої асортиментної групи вона віднесена, важливою класифікаційною ознакою є лише її атрибутивна власна видова назва.** [8]. Отже, для одного й того ж предмета може бути побудовано кілька експертних висновків, залежно від того, як його назвали. Ще один цікавий висновок полягає у тому, що визначення асортиментної групи принципово не може бути точним і залежить від суб'єктивного сприйняття людиною світу та нав'язування суспільством обрядовості певного характеру.

У наведеній вище таблиці “Критерії оцінки – асортиментні групи коштовностей”, можна спостерігати ще одну цікаву структурну особливість – окремі категоріальні критерії не мають сенсу для окремих асортиментних груп товарів, а деякі – набувають універсального характеру семантично співпадаючи з цілими групами інших категоріальних критеріїв. Наприклад, для асортиментної групи “Зброя” немає сенсу визначати “соціокультурну функцію”. Зброя, як загальне поняття, не може мати суто декоративного значення, служити духовним посланням від однієї людини до іншої або здійснювати загально виховну роль. Лише окремі зразки зброї можуть виконувати наближені функції, але для віддзеркалення їх специфіки цілком достатньо визначитися у таких категоріальних критеріях, як “дотичність до видатних особистостей”, “дотичність до історичних подій”, “час створення”, “рівень визнання автора” та інше. Решта не названих критеріїв цілком

покриває наші семантичні потреби пов'язані з “неетичним” застосуванням категоріального критерію “соціокультурна функція” до поняття “зброя”.

Ще один приклад. Якщо ми вивчаємо особисті прикраси, то використання категоріального критерію “власність” стає недоречним, адже усе, що створює семантичну потребу у відображенні особливостей розпорядництва коштовною річчю, визначається за допомогою таких критеріїв як: “дотичність до видатних особистостей”, “дотичність до видатних виробників, мануфактур і шкіл”, “дотичність до пам'яток історії”, “наявність історії побутування” і інше.

Прикладів, коли категоріальні критерії набувають ознак універсальності і синонімічності досить багато, тому описана вище таблиця повинна відображувати названі особливості і специфіка асортиментних груп коштовностей повинна досліджуватися не тільки у системному всеохоплюючому масштабі, але й конкретно, предметно та з урахуванням особливостей цілей проведення експертиз. **Поняття асортиментної групи з цих причин взагалі абстрактне і лише натякає на реальне призначення предметів.** Таким чином, усі категоріальні критерії, які застосовуються для визначення споживної цінності окремих асортиментних груп коштовностей є сенс поділяти на універсальні, синонімічні та недоцільні.

З вище сказаного слідує, що кількість асортиментних груп повинна бути обмеженою і це не заважатиме експертам досягнути необмежене і штучно ідеалізоване розмаїття реальних предметів. Асортиментні групи коштовностей, по відношенню одна до одної у системі категоріальних критеріїв можуть набувати часткової синонімічності, що з свого боку зменшує конкретність і збільшує ідеалізованість експертних уявлень. Ця дуалістична природа висновків є прикладом для розуміння категорій “конкретне-неконкретне” та “ціле та частина”, “загальне та конкретне”. [2,9]

Тема оцінювання пам'яток і антикваріату, що висвітлюється сьогодні в популярних виданнях, доводить визначення тих самих критеріїв цінності, які описані в цій роботі. Наприклад, в журналі “Бізнес” наводиться прогнозована

вартість досить відомої картини Малевича “Чорний квадрат”, яка на думку її авторів становить 20 мільйонів в доларів США ! Підкреслюються, що оцінювання здійснено фахівцями, але не розкривається яким чином, якщо не звертати увагу на посилання автора щодо можливого з’ясування вартості на основі порівнянь з не названими аналогами. Спробуємо й ми прогнозувати початкову аукціонну вартість цього шедевра. Згідно “анкети-протоколу” [дод.1] матимемо такі коефіцієнти за відповідними її пунктами: 1- 2; 2-1;3-1;4-8;5-1;6 і7 –1; 8-8; 9- 4; 10-1; 11-2; 12-2; 13 – 4; 14- 2; 15 – 4; 16 – 1; 17-2; 18 – 1; 19-1; 20 – 1;21 – 1. Загальний коефіцієнт збільшення базової вартості становить 131072 (інформаційна забезпеченість 17 біт корисної інформації), базова вартість (вартість виготовлення копії картини) – 50 доларів США (в Україні !). Отже, прогнозована вартість становитиме – 6553600 доларів США, а згідно загальної класифікації, наведеної вище [табл.4], названа картина є пам’яткою культури світового значення другого порядку.

Звичайно, така цифра є в 3 рази меншою ніж наведено в статті. Однак, вона є обгрунтованою реальною інформацією і якщо її заперечувати, то слід винайти додаткову інформацію (наприклад, те, що виготовлення копії за кордоном буде коштувати 150 доларів США) або пояснювати цю невідповідність тим, що в процесі можливого аукціонного продажу є наявний елемент невмотивованих фінансових рішень.

Ще раз слід підкреслити, що при застосуванні вище описаного алгоритму прогнозування, споживної цінності та вартості кожна група споріднених предметів повинна бути ідентифікованою та атрибутованою мистецтвознавцями і товарознавцями на основі спеціально розробленого регламенту (на кшталт того, який описаний в дод.1, табл.1). В іншому випадку пропонована методологія не буде повністю зрозумілою, а, значить, не кращою від наявних.

Підводячи підсумок зазначимо, ми не ставимо на меті обговорення інших можливих підходів до вирішення питання щодо прогнозування вартості коштовностей [7,10,11], які вже здобули певне визнання серед

експертів і якими оволоділи чисельні наші колеги. Головне **що моделювання “ідеального” у світі коштовностей - це основа для їх розуміння, а визначення споживної цінності коштовностей це опредмечення усього ідеального у соціокультурній сфері обрядів причастя та обдаровування, усього прекрасного і вічного з чим підемо у майбутнє.**

Література.

1. Теоретичні основи товарознавства. Жук Ю.Т., Жук В.А., Кисляк Н.К. та інш. – К.: НМЦ «Укоопосвіта», 2000, -336с.
2. Кушнір М.К. Методологічні основи системного підходу як методу товарознавства. Лекції з курсу “Теоретичні основи товарознавства”. – Львів: ЛКА, 2002 – 93с.
3. Як оцінювати коштовності з дорогоцінних каменів і металів. Індутний В.В., Татаринцев В.І., Індутна Т.В., та інш. К.: ТОВ «АЛМА», 2001 - 268с.
4. Індутний В.В., Татаринцева К.В. Приклад прогнозування вартості пірофілітового рельєфу XI ст. із зображенням св. Георгія і св. Федора /Коштовне та декоративне каміння - 2002 - №1(т.27) - С.18-21.
5. Дронова Н.Д. Оценка рыночной стоимости ювелирных изделий и драгоценных камней – М.: Дело, 2001 – 296 с.
6. Індутний В.В., Артюх Т.М., Татаринцева К.В. Нові підходи до кодування коштовностей за українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності /Коштовне та декоративне каміння – 2002 – “2(28) – С. 3-9.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2002 року № 1447 «Про затвердження Методики грошової оцінки пам’яток».

8. Артюх Т.В. Індутний В.В. Значення видової специфіки ювелірних коштовностей в оціночній діяльності./Коштовне та декоративне каміння – 2002 - №3 (т.28) - С.13-18.
9. Індутний В.В. Пам'ятки культури як товар. /Українська культура - 2002 - №8 - С. 26-27
10. Індутний В.В., Чернявська Е.В. Мозаїки та їх оцінка /Коштовне та декоративне каміння, - 2002 - №3 (т.29) - С.3-12.
11. Солов'єв В.Д. Определитель стоимости живописи. – М.: Наука, 1998,- 680с.

Форма анкети-протоколу для дослідження коштовностей.

Анкета-протокол

товарознавчої оцінки пам'яток культури

від _____ 20 р № _____ до Експертного висновку № _____

1. Експерт _____

2. Замовник _____

3. Предмет і мета експертизи _____

4. Супровідні матеріали надані замовником _____

5. В результаті експертизи встановлені такі споживні властивості

№	Назва оціночного критерію	Ранжування оціночного критерію і коефіцієнт збільшення споживної цінності (N)	Документи і факти, які підтверджують споживну цінність предмета та перелік спеціальних документів, що визначають доречність застосування критерію	Визначене N
1.	Час створення пам'ятки	Не відомий (1)		
		До 50 років (1)		
		До 100 років (2)		
		До 300 років (4)		
		До 1000 років (8)		
		До 2000 років (16)		
		Більше 2000 років (32)		
2.	Дотичність пам'ятки до видатних особистостей	Інформація відсутня (1)		
		Місцевого значення (2)		
		Національного значення (4)		
		Світового значення (8)		
3.	Дотичність до історичних подій	Інформація відсутня (1)		
		Місцевого значення (2)		
		Національного значення (4)		
		Світового значення (8)		
4.	Рівень визнання автора	Інформація відсутня (1)		
		Місцевого значення (2)		
		Національного значення (4)		
		Світового значення (8)		
5.	Дотичність до видатних мануфактур і шкіл	Інформація відсутня (1)		
		Місцевого значення (2)		
		Національного значення (4)		
		Світового значення (8)		
6.	Дотичність до пам'яток історії	Інформація відсутня (1)		
		Місцевого значення (2)		
		Національного значення (4)		
		Світового значення (8)		
7.	Типовість	Тиражований (1)		
		Рідкісний (2)		
		Унікальний (4)		
8.	Рівень визнання	Інформація відсутня (1)		
		Місцевого значення (2)		
		Національного значення (4)		
		Світового значення (8)		
9.	Причетність до культурних традицій	Місцеві і родові традиції (1)		
		Національні традиції (2)		
		Світові традиції (4)		
10.	Рівень художньої	Пересічний (1)		
		Високий (2)		

	майстерності	Найвищий (4)		
11.	Права розпорядництва	Власність особистості (1)		
		Власність общини (2)		
		Державна власність (4)		
12.	Наукова значимість	Пересічна (1)		
		Висока (2)		
		Найвища (4)		
13.	Наявність історії побутування	Невідома (1)		
		Частково відома (2)		
		Повністю відома (4)		
14.	Соціокультурна функція	Декоративна функція (1)		
		Авторське послання (2)		
		Має виховну функцію (4)		
15.	Масштабність творчої ідеї	Ідея пересічна (1)		
		Ідея висока (2)		
		Ідея світоглядна (4)		
16.	Розміри	Не мають значення або є звичайними (1)		
		Розміри є причиною помірною збільшення якості (1)		
		Розміри є визначальними для збільшення якості (4)		
17.	Знаки та позначки	Знаки і позначки відсутні (1)		
		Знаки та позначки є (2)		
18.	Особливі відзнаки	Інформація відсутня (1)		
		Інформація є (2)		
19.	Цінність матеріалів	Персічні матеріали (1)		
		Цінні матеріали (2)		
20.	Комплектність	Комплектний (1)		
		Некомплектний (0,5)		
21.	Збереженість	Без пошкоджень (1)		
		Задовільний (0,5)		
		Незадовільний (0,25)		
Підсумковий коефіцієнт збільшення базової вартості пам'ятки (добуток множення усіх визначених коефіцієнтів)				

Додаткові відомості про пам'ятку

_____

_____

Базова вартість _____ Гривень. Джерело інформації про базову вартість

Прогнозована вартість (прописом) _____

Експерт _____

Підпис експерта засвідчую _____

Зауважень і претензій до протоколу укладеного експертом не маю, експертний висновок отримав, Замовник

_____

Анотація

на статтю “Моделювання та оцінка уніфікованих критеріїв експертного оцінювання коштовностей”

Автор: Артюх Т.М.

Викладено один із можливих підходів до рішення питання про уніфікацію товарознавчої експертизи культурних цінностей на основі створення єдиної системи первинної супровідної документації. Зосереджена увага на необхідність зміни існуючих алгоритмів товарознавчої експертизи таким чином, щоб всі її елементи були доступні для аналізу та верифікації, а споживна цінність повністю пояснювалась за допомогою наявних атрибутивних та ідентифікаційних ознак.

One of possible methods of solving of the problems of unification of commodity control of cultural values on the basis of developing of the unified system of primary covering documentation is given.

Special attention is paid to the necessity to change the existing algorithms of commodity control so that all its elements were open for the analysis and verification and so that the consumer value could be completely explained by means of appanage and identification signs.

Рецензія

**на статтю Артюх Т.М. доц. кафедри товарознавства та експертизи
непродовольчих товарів Київського національного торговельно-
економічного університету**

**“Моделювання та оцінка уніфікованих критеріїв експертного
оцінювання коштовностей”**

В статті розглянуті актуальні питання методологічного обґрунтування товарознавчої експертизи коштовностей, створення єдиної системи уніфікованої супровідної документації.

Елементами наукової новизни роботи є запропоноване автором концептуальне визначення поняття “коштовність”, а також методика визначення загальної значущості окремих уніфікованих експертних критеріїв, які використовують для оцінювання споживної цінності коштовностей та актуалізація проблематики щодо запровадження зміни існуючих алгоритмів товарознавчої експертизи з метою аналізу та верифікації.

Практична цінність роботи полягає у можливості використання запропонованої анкети-протоколу товарознавчої оцінки коштовностей для прогнозування споживної цінності, обрахування оціночної вартості, яка повністю пояснюється за допомогою наявних атрибутивних ознак коштовностей соціокультурного змісту, та ідентифікаційних ознак матеріалів.

Доктор геол.-мін. наук

Директор Державного Гемологічного
центру України

Індутний В.В.